

Integraal medische geschiedenis beoefenen!

Korte impressie van de inleiding over de medische geschiedenis, door em. Prof. dr. Mart van Lieburg, op de Studiedag fysische agentia.

Tekst: Huub Vossen PT, MMT, Dr. Anton de Wijer.

Inleiding

“Integraal medische geschiedenis beoefenen” ...met deze woorden opende Prof. Dr. Mart van Lieburg, em. hoogleraar medische geschiedenis zijn lezing tijdens een studiedag, 24 maart 2023, georganiseerd door de Stichting Geschiedenis Fysiotherapie (SGF). Het doel van de studiedag was om de geschiedenis van de Fysische Therapie in kaart te brengen met deskundigen uit het werkveld o.a. oud docenten en wetenschappers in de Fysiotherapie, dit als inleiding op een nog te organiseren ‘witness seminar’ over ‘Fysische Therapie’.

Voorafgaand aan de vakinhoudelijke presentaties is van Lieburg gevraagd een korte beschouwing te geven over de herkomst van de fysiotherapie vanuit het medisch-historisch domein.

Foto 1

Prof. Dr. Mart van Lieburg, emeritus hoogleraar medische geschiedenis.

Van Lieburg gaf uitleg hoe de fysiotherapie in het verleden onderdeel was van de medische geschiedenis. Een van de pioniers, die invloed uitoefende op hoe fysiotherapeuten denken

*FysioPraxis 2023. Integraal medische geschiedenis beoefenen.
Stichting Fysiotherapie Fysiotherapie (SGF)*

over lichaam en geest, was Prof. Dr. F. Buytendijk, die in 1948 het met boek *Algemene theorie der menselijke houding en beweging*, de samenhang beschreef tussen lichamelijke en psychische functies. Buytendijk speelde een belangrijke rol aan de Academie voor Lichamelijke opvoeding (ALO) in Amsterdam en had invloed op de heilgymnastiek. De heilgymnastiek en het bewegingsonderwijs (huidige ALO) waren destijds duidelijk verweven met elkaar.

De diverse pijnconcepten die in verschillende periodes opgang deden in de geneeskunde hadden eveneens een tijdsgebonden invloed op het gebied van diagnostiek en behandeling van houding en beweging. Zo maakte Descartes een strikte scheiding tussen lichaam en geest. Het Christendom beïnvloedde het denken over pijn eveneens, zoals het accepteren van menselijk lijden als gevolg van pijn. Misschien begrijpen we nu in de huidige tijdgeest (de maakbare wereld), waarom er zoveel boeken over pijn op de markt verschijnen.

Als we dieper ingaan op hoe en door wie, welke tak van geneeskunde (therapie) werd bedreven, moeten we ook beschouwen hoe de geneeskunde, waar de fysiotherapie uit is voortgekomen, was georganiseerd in de verschillende tijdspannen, aldus van Lieburg. Zo was er in der 19^e eeuw een dichotomie (in de medische beroepen. Figuur 1.

Figuur 1

Dichotomie vd medische beroepen in de 18^e en 19^e eeuw (M. van Lieburg)

Eenzijds had men de Geneeskunde (inwendig gericht) en de Heelkunde (uitwendig gericht). De medisch theoreticus (medicinae doctor) had andere taken en bevoegdheden dan de manueel arts, barbier -chirurgijn.

De rol van de toenmalige medicus werd tevens bepaald aan de hand van een indeling volgens de “Heelkundige Territoria en Proto Specialismen”: militaire chirurgie, manuele en instrumentele verloskunde, oogheelkunde, tandheelkunde, fractuur en luxatie behandeling (ledezitters) etc.

De vraag is waar precies de scheidslijn liep tussen die indelingen en al die verschillende rollen?

Figuur 2.

Indeling vd beroepsrollen in de geneeskunde 18^e en 19^e eeuw (M. van Lieburg).

Wat we zeker weten is, dat de rol van de fysiotherapeut hier uit voort gekomen is. Zo maakten de ledezitters in die tijd dus onderdeel uit van dit domein en waren zij goed opgeleid en moesten eveneens voldoen aan de eisen van het Geneeskundig Staatsreglement (1818) en de wetten van Thorbecke (1848). Een bekend voorbeeld in Nederland waren de Ledezitters in Jisp (Mr. Cornelis Ploegh uit de 17^e eeuw). Dat waren dus allerminst kwakzalvers die zich bezig hielden met ‘botten kraken” maar maakten deel uit van de toenmalige reguliere geneeskunde.

Figuur 3.

Beroepsrollen v.d. fysiotherapeut waren vroeger verweven in de reguliere geneeskunde (M. van Lieburg).

Deze ontwikkelingen en veranderingen in de geneeskunde zetten zich nog steeds voort. Zo is de huidige arts steeds meer gaan delegeren en zijn er functies bijgekomen (ondersteuners en assistenten). Er blijft eigenlijk maar een magere oervorm van de arts over, aldus van Lieburg.

Leerpunten

Een belangrijk leerpunt is dat we de context in de tijd niet over het hoofd moeten zien. Dan ontstaat er meer besef hoe de fysiotherapie feitelijk in de geneeskunde was verweven ("der Stambaum der Medicin" lit). Dat zou tot andere keuzes kunnen leiden bij het invullen van de rol als fysiotherapeut . Nu wordt bij het inrichten van het curriculum het huidige Canmeds model gekozen en de daarbij behorende rollen ingevuld zonder de historische integrale visie vanuit de geneeskunde mee te nemen. Wat is dan nog het eigene van fysiotherapie en wordt de rol van de fysiotherapeut hierdoor minder duidelijk? De huidige fysiotherapeut ziet het vak fysiotherapie steeds meer als een op zich zelf staand beroep , wat feitelijk niet klopt vanuit medisch historisch perspectief.

Tot slot nodigde Prof. van Lieburg de fysiotherapeuten en medici uit om gezamenlijk en integraal de medische geschiedenis te gaan beoefenen, dit om elkaars beroep te verrijken. Mede doordat de geneeskunde zich heeft ontwikkeld in het 'patient centered' handelen,

liggen er grote kansen volgens van Lieburg, om veel meer integraal met elkaar te moeten optrekken.

Refenties

1. Lieburg van M. Lezing: *'De geschiedenis van pijnconcepten, klinische neurofysiologie en het gebruik van fysische agentia van de middeleeuwen tot het begin van de moderne geneeskunde'*. Urk 24 maart 2023.
2. [Buytendijk F](#), medicus, psycholoog, auteur. *Algemene theorie der menselijke houding en beweging* (1949).
3. Bakker LF. Nederlandse orthopedische vereniging
4. Terlouw Th.J.A. De opkomst van het heil gymnastisch beroep in de 19e eeuw. Over zeldzame amfibieën in een kikkerland. Koninklijke bibliotheek, Den Haag. p.260,261, 168. 1991.
5. [Canmeds model KNGF](#).

Dankwoord

Graag wil het bestuur van de Stichting Geschiedenis Fysiotherapie (SGF) Prof. Dr. M. van Lieburg bedanken voor de medewerking aan de studiedag 24 maart j.l. en de interessante lezing over medisch-historische reflecties over fysiotherapie

Foto 2

Collectie boeken over Fysische Therapie (collectie SGF 2023)

Over de auteurs

Huub Vossen, publicist SGF

Werkzaam als fysio/manueeltherapeut in de medisch specialistische revalidatie in revalidatie centrum Heliomare te Wijk aan Zee.

Publicist SGF

Dr. Anton de Wijer, voorzitter SGF

Voormalig opleider Gnathologie bij de vakgroep Mondziekten, Kaakchirurgie en Bijzondere Tandheelkunde in Utrecht en Faculteit Tandheelkunde in Nijmegen.

Voorzitter SGF

Beeldmateriaal

Stichting geschiedenis fysiotherapie (SGF). Trefpunt Medische Geschiedenis Nederland (TMGN) Foksdiep 8 Urk.

De Stichting Geschiedenis Fysiotherapie (SGF) heeft een ANBI status en is geheel afhankelijk van ondersteuning. U kunt ons steunen als begunstiger (€ 25 p/j) of als mecenas (€ 100 p/j).

Voor info over de **Stichting Geschiedenis Fysiotherapie** verwijzen we u naar de [website van de SGF](#).